

Načela univerzalnog dizajna

Univerzalni dizajn

Dizajnirati proizvode i okoliš kako bi bili u najvećoj mjeri uporabljivi svim ljudima, bez potrebe za prilagodbama ili nekim posebnim dizajnom.

Autori, radna grupa sastavljena od arhitekata, industrijskih dizajnera, inženjera i dizajnera okoliša zajedničkom je suradnjom došla do dolje navedenih Načela univerzalnog dizajna, koji trebaju poslužiti kao vodič prilikom oblikovanja okoliša, proizvoda i komunikacija.

Ovih sedam načela mogu se primijeniti prilikom ocjenjivanja postojećeg dizajna, vodiča u procesu dizajniranja, te edukacije kako dizajnera, tako i potrošača o značenju uporabljivijih proizvoda ili okoliša.

Načela univerzalnog dizajna su ovdje prikazana na slijedeći način: naziv načela, sažeta i lako pamtljiva bit načela, definicija načela, kratki opis primarnog naputka za dizajniranje i vodič, te popis ključnih elemenata koji se trebaju primijeniti prilikom dizajniranja, a koji se vežu uz određeno načelo.

Važno: ova Načela univerzalnog dizajna odnose se samo na opće uporabljiv dizajn, dok postupak dizajniranja uključuje više od same brige za uporabljivošću. Dizajneri moraju uključiti prilikom svog procesa dizajniranja i ostale čimbenike, kao što se ekonomska isplativost, tehničke karakteristike, kulturološke, spolne razlike, kao i brigu za okoliš. Načela univerzalnog dizajna daju upute kako na bolji način integrirati značajke koje su zajedničke čim većem broju korisnika. Sve upute ne moraju biti primjenjive kod svih vrsta dizajna.

Prvo načelo: nepristrana mogućnost korištenja

Dizajn je tako napravljen da ga mogu koristiti i kupiti osobe s različitim mogućnostima.

Osigurati jednak način korištenja za sve korisnike: identično gdje god je to moguće, slično kad nije.

Izbjegavati segregiranje ili stigmatiziranje bilo kojeg korisnika.

Briga za privatnost, sigurnost i zaštitu mora biti za sve korisnike jednaka.

Dizajn treba napraviti atraktivnim svim korisnicima.

Drugo načelo: fleksibilnost kod korištenja

Dizajn treba imati mogućnost prilagodbe širokom spektru različitih sklonosti i mogućnosti.

Treba biti osigurana mogućnost izbora načina uporabe.

Treba omogućiti mogućnost pristupa i uporabe i za desnjake i ljevake.

Treba prilagoditi dizajn prema mogućnostima korisnika i njihovoj sposobnosti točnog i ispravnog rukovanja.

Treba osigurati prilagodbu korisnikovom tempu.

Treće načelo: jednostavna i intuitivna uporaba

Dizajn mora biti lako razumljiv, bez obzira na korisnikovo iskustvo, znanje, vladanje jezikom ili trenutačnom razinom koncentracije.

Eliminirati nepotrebnu složenost.

Treba biti dosljedan s korisnikovim očekivanjima i intuicijom.

Treba se prilagoditi širokom spektru pismenosti i znanja jezika.

Informacije se nižu prema važnosti.

Treba omogućiti djelotvornu pomoć i povratnu informaciju tijekom i po svršetku posla.

Četvrto načelo: uočljive informacije

Dizajn treba davati korisniku potrebne informacije, bez obzira na stanje njegovih osjetila ili uvjete okoliša.

Treba rabiti razne vrste izražaja (slikovne, glasovne i taktilne) kod postojanja opsežne prezentacije bitnih informacija.

Između bitnih informacija i njihovog okruženja mora biti osiguran adekvatan kontrast.

Treba omogućiti maksimalnu čitljivost bitnih informacija.

Treba razlikovati elemente na način na koji oni mogu biti opisani (tj. trebaju tako biti napravljeni da na jednostavan način daju smjer ili uputu).

Treba osigurati kompatibilnost s nizom tehnika ili uređaja koji koriste ljudi s teškoćama pri osjetu.

Peto načelo: Toleriranje pogreške

Dizajn mora biti takav da se opasnosti svedu na minimum, te da se onemoguće posljedice slučajnog ili nenamjernog djelovanja.

Elementi trebaju biti postavljeni na taj način, kako bi se na najmanju moguću mjeru svela opasnost i pogreške: najkorišteniji elementi; najpristupačniji; eliminirani opasni elementi, izolirani ili pokriveni.

Osigurati upozorenja na opasnost ili mogućnost pogreške.

Osigurati zaštitne elemente.

Onemogućiti nesvjesne postupke u zadacima koje traže punu koncentraciju.

Šesto načelo: nizak fizički napor

Dizajn treba biti takve vrste da ga se može koristiti djelotvorno i ugodno, s najmanjim mogućim naporom.

Treba izbjegavati situacije kad korisnikovo tijelo nije u neutralnom položaju.
Napor za izvršenje neke radnje mora biti sveden na razumnu mjeru.
Ponavljanja treba svesti na minimum.
Trajne fizičke napore treba svesti na minimum.

Sedmo načelo: mjere i prostor za pristup i uporabu

Valja osigurati mjere i prostor za pristup, dohvat, rukovanje, i uporabu bez obzira na dimenzije korisnikovog tijela, njegov položaj ili mogućnost mobilnosti.

Treba biti osigurana dobra preglednost prema važnim elementima, kako sjedećim, tako i hodajućim korisnicima.
Mora se omogućiti ugodan dohvat za sve sjedeće ili hodajuće korisnike.
Treba postaviti rukohvate različite visine i veličine.
Mora se osigurati podesan prostor za pomoćna sredstva ili za pomoć druge osobe.

Sastavljeno od zagovaratelja univerzalnog dizajna, navedenih abecednim redom: Bettye Rose Connell, Mike Jones, Ron Mace, Jim Mueller, Abir Mullick, Elaine Ostroff, Jon Sanford, Ed Steinfeld, Molly Story, and Gregg Vanderheiden.

01. 04. 1997.